

Valikõppeaine „Majandus- ja ettevõtlusõpe”

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse õppimise eesmärgiks on omandada arusaamine ühiskonnas toimivatest nähtustest ja protsessidest ning vastastikustest seostest nii üksiksiku, ettevõtte, riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil. Seejuures aredatakse õpilastes ettevõtlikku ja keskkonda väärtustavat ning säästvat eluhoiakut, probleemide lahendamise ja uurimuslikke oskusi.

Õpilased saavad kursuste raames teavet erinevatest elukutsetest, elukutsetele esitatavatest nõuetest ja õppimisvõimalustest, õpivad koostama elulookirjeldust, käituma töövestlustel. Õpitakse analüüsima tööturu nõudmisi ja pakkumisi, nägema ja hindama oma soove ning võimalusi. Elukutsevalikul õpitakse nägema töötaja rolli kõrval ka tööandja (ettevõtja) rolli.

Majandusõpetuse läbimisel omandavad õpilased oskuse otsida, kasutada, analüüsida ja hinnata mitmesuguseid statistilisi materjale ning kasutada infotehnoloogilisi vahendeid.

Õpilastel on võimalus ennast proovile panna õpilasfirma tegevuses ja seeläbi tunnetada oma ettevõtlikkust, oskusi ja võimalusi tegutseda ettevõtjana.

1. kursus Majandusõpetus (35 tundi)

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- seletab ja kasutab majanduse põhimõisteid ja teab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid;
- oskab hinnata tootmistegureid ja teguritulusid ning selgitada, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist, analüüsib nõudlust ja pakkumist mõjutavaid tegureid;
- hindab pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust iga elukutse puhul ja oma karjääri planeerimisel, arendab suhtlemis- ja juhtimisoskusi, teeb koostööd ja väärtustab ärietika põhimõtteid;
- tunneb tööseadusandlust ja oskab valida või leida tööd, arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- saab aru, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana, oskab tarbida säästlikult; planeerib ning koostab isiklikku ja pere eelarvet, analüüsib eelarve piiranguid;
- teab, et raha on üldtunnustatav maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ja kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, analüüsib ettevõtte rolli turumajanduses ja selgitab ettevõtete põhitüüpide erinevusi;
- selgitab tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, teab kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia ja ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele;
- hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi, teab rahvusvahelise majanduse eesmärgi ja tähtsust maailma globaliseerumisel.

I teema Majanduse olemus (5 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Turumajanduse õppimisel omandavad õpilased majanduse põhimõisteid ja tutvuvad tänapäeva turumajanduse põhimõtetega; õpivad hindama ressursside tähtsust; võrdlevad erinevaid majandussüsteeme.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus: Majanduse mõiste, majandussüsteemid (9.klass)

Ajalugu: plaanimajandus, turumajandus (9.klass)

Geograafia: loodusressursid, tööjõud, majandusharude ja ettevõtete paigutamise põhimõtted (7., 8., 9. klass)

Õppesisu: Majanduse olemus. Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majanduse põhivalikud:

Mida? Kuidas? Kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Mikro- ja makroökoonoomika. Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus. Motiiv. Kasum. Majandussüsteemid: käsu-, tava-, turu- ja segamajandus.

Põhimõisted: Nappus, kompromiss, alternatiivkulu, loodusressursid, inimressursid, kapital, mikro- ja makroökoonoomika, eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus, motiiv, tulu, kulu, kasum.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Kodukoha ettevõtete kaardistamine, ettekanne.

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Antakse ülevaade majanduse põhimõistetest ja valikutest. Tuuakse näiteid, kuidas nappus sunnib inimesi tegema valikuid. Tutvutakse erinevate tootmisteguritega ja majanduse põhiküsimustega.

Turumajandussüsteemi toimimise aluseks on eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents ja ettevõtlikkus. Võimalus saada kasumit annab ettevõtjale motiivi kasutada oma ressursse arukalt ja hinnad annavad tarbijatele teavet, mida nad majandusotsuste tegemiseks vajavad. Soovitav on võrrelda majandussüsteeme majanduse põhivalikuid kasutades ja lahendada erinevaid probleemülesandeid:

- Majandussüsteemide võrdlus.
- Kodukoha (ümbruskonna) ettevõtete kaardistamine.
- Simulatsioon „Üksikul saarel“ (nappus).

Õpitulemused:

- mõistab, kuidas nappus sunnib inimesi valima ressursside vahel ja kaaluma alternatiivkulusid;
- analüüsib, kuidas erinevad majandussüsteemid lahendavad põhilisi majandusprobleeme;

Õppevahendid:

- Majandusõpik. Junior Achievementi Arengufond, 2005, 2011.
- Majandusõpik. Junior Achievement Eesti, 2011.
- Ülesandekogu. I., Junior Achievementi Arengufond, 2008.
- Arrak, A, jt. Majanduse ABC. Kirjastus Audentes ja Avatar, 2002.
- Junior Achievement Eesti metoodilised materjalid, www.ja.ee
- Ajakirjanduses ilmuvad majandusteemalised artiklid.

Lõiming: geograafia: tootmistegurid, ühiskonnavormid; ajalugu: naturaalmajandus, plaanimajandus, turumajandus, merkantilism, füsiokraadid. Isikutest on märgitud D.Ricardo, A.Smith, Quesnau, ühiskonnaõpetus – A.Smith, majandussüsteemid, tootmistegurid;

läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

II teema Nõudmine, pakkumine, hind (6 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Turumajanduse õppimisel omandavad õpilased teadmised turu funktsioonidest, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist. Vajalik on koostada ja analüüsida pakkumise ja nõudluse tabeleid ja graafikuid.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, koordinaatteljestik, funktsiooni graafiku joonestamine, võrrandisüsteemi lahendamine.

Ühiskonnaõpetus: inflatsioon.

Õppesisu: Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudlust ja pakkumist mõjutavad tegurid. Defitsiit ja ülepakkumine.

Põhimõisted: Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju, defitsiit (alapakkumine) ja ülepakkumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Praktilised ülesanded nõudluse pakkumise ja hinna kujunemise kohta:

- Nõudluse - pakkumise graafikute koostamine.

Virtuaalsed simulatsioonimängud:

- TITANI kodulehekülg <http://titan.ja.org>
- PIZZERIA kodulehekülg <http://www.pizzeria.ee>
- Junior Achievement Eesti simulatsioon Simulaator 7 <http://seitse.2day.ee>

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Õpitakse tundma turumajanduse olemust ja turu funktsioone, kuidas kujunevad hinnad nõudmise ja pakkumise koosmõjus. Tuuakse näiteid, kuidas ressursside nappus mõjutab hinda. Õpitakse koostama ja analüüsima pakkumise ja nõudluse tabeleid ja graafikuid. Soovitav on kasutada näitena praktilist turusituatsiooni, mille tulemusi saab rakendada nõudlust ja pakkumist mõjutavate tegurite selgitamiseks.

Turumäng (nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind)

Õpitulemused:

- iseloomustab nõudmise ja pakkumise koosmõju tasakaaluhinna kujundamisel; saab aru pakkumise ja nõudluse joonistest; hindab nõudluselastsuse mõju nõutavale kogusele;
- selgitab defitsiidi ja ülepakkumise majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi.

Õppevahendid:

- Majandusõpik. Junior Achievementi Arengufond, 2005, 2011.

- Ülesandekogu. I., Junior Achievementi Arengufond, 2008.
- Kerem, M., Raju, O., Randveer, M. Mikroökonomika. Õpik. Tea, Tallinn, 2003.
- Randveer, M. (koostaja). Mikroökonomika ülesannete ja harjutuste kogu. Külüm, Tallinn, 2004.
- Arrak, A, jt. Majanduse ABC. Kirjastus Audentes ja Avatar. 2002.
- Ajakirjanduses ilmuvad majandusteemalised artiklid.

Lõiming: matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, koordinaatteljestik, funktsiooni graafiku joonestamine, võrrandisüsteemi lahendamine; tulu ja kulu arvutamine; eesti keel: ajalehe info analüüs; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.

Ühiskonnaõpetus: inflatsioon;

läbivad teemad: : elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

III teema Inimene kui omanik, tootja, töötaja ja tarbija (8 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Kasutades majandusringluse mudelit, selgitatakse, kuidas üksikisikud, kodumajapidamised ja ettevõtted osalevad raha, toodete ja ressursside ringluses. Õpilastel on soovitatav hinnata oma oskusi ja võimeid isiksuse omaduste küsimustikke ja kutsesobivuse teste kasutades. Läbi praktiliste tegevuste õpitakse koostama isiklikku ja pere eelarvet kasutades praktilisi tegevusi. Lahendatakse töötasude ja maksudega seotud ülesandeid. Õpitakse kirjutama elulookirjeldust ja töökohataotlust, kasutades CV Online'i materjale. Töötaja, juhi ja alluva rollide mõistmiseks kasutatakse rollimänge ja õpilased saavad osaleda töövarjupäeva programmis. Tutvutakse tööseadusandluse ja tarbijakaitsega. Kodukoha ettevõtete näitel tutvutakse ettevõtte organisatsiooniliste vormidega.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus: Töajõud ja tööhõive. Tööturg. Töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed. Tööleping. Perekonna ja isiklik eelarve. Inimeseõpetus: Erinevates rollides käitumine, suhtlemine. Ajalugu: palgatöölise klassi kujunemine. Eesti keel: ametikirjade ja motivatsioonikirjade koostamine, CV. Geograafia: Eesti töajõud, säästlik eluviis. Matemaatika: protsentarvutused, tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, koordinaatteljestik, funktsiooni graafiku joonestamine

Õppesisu: Kodumajapidamised. Isiklik ja pere eelarve, eelarve piirangud. Oskused ja võimed. Tarbija, säästlik tarbimine, tarbijakaitse. Töajõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Maksud ja maksed. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Tööseadusandlus. Ettevõtlus. Ettevõtte organisatsioonilised vormid Eestis.

Põhimõisted: Kodumajapidamised, tarbija, säästlik tarbimine, tarbijakaitse, töajõud, tööhõive, töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed, ettevõtlus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Praktilised ülesanded:

- CV koostamine
- Isikliku eelarve koostamine
- Töötasudega seotud arvutused

Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:

- Ettevõtja infovõrk Aktiva kodulehekülg www.aktiva.ee
- Palga ja maksude kalkulaator <http://palk.crew.ee>
- CV Online'i kodulehekülg www.cv.ee
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehekülg www.mkm.ee
- Eesti Tarbijakaitseameti kodulehekülg www.tka.riik.ee

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Õpilastel on soovitatav hinnata oma oskusi ja võimeid isiksuse omaduste küsimustikke ja kutsesobivuse teste kasutades (www.cv.ee). Praktilise tegevuse käigus õpitakse koostama isiklikku ja pere eelarvet, näiteks isiklik nädala eelarve ja perekonna tulude - kulude arvestus. Soovitatav on lahendada töötasude ja maksudega seotud ülesandeid. Töötasu arvutamiseks on võimalik kasutada kodulehekülge <http://palk.crew.ee> Õpitakse kirjutama elulookirjeldust ja töökohataotlust, kasutades CV Online'i materjale (www.cv.ee). Töötaja, juhi ja alluva rollide mõistmiseks kasutatakse rollimänge ja õpilased saavad osaleda töövarjupäeva programmis. Tutvutakse tööseadusandluse ja tarbijakaitsega. Soovitatav on kutsuda tarbijakaitseameti või -liidu esindaja õppetundi. Soovitatav on kasutada Eesti Tarbijakaitseameti kodulehelt tarbijahariduse materjale (www.tka.riik.ee). Kodukoha ettevõtete näitel tutvutakse ettevõtte organisatsiooniliste vormidega.

- Majandusringluse simulatsioon ressursside ja kaupade ringluse kohta
- Kutsuda tundi ettevõtjaid oma kogemusi tutvustama.
- Võimalusel teha õppekäike ettevõtetesse.
- Töövarjupäev
- Õppemäng - turuplats

Õpitulemused:

- tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena;
- analüüsib tööjõu iseärasusi sõltuvalt tegevusalast ja ametikohast;
- oskab vormistada nõuetekohaselt elulookirjeldust ja töökohataotlust

Õppevahendid:

- Majandusõpik. Junior Achievementi Arengufond, 2005, 2011.

- Ülesandekogu. I., Junior Achievementi Arengufond, 2008.
- Arrak, A, jt. Majanduse ABC. Kirjastus Audentes ja Avatar. 2002.
- Riigiportaal eesti.ee kodulehekülg www.eesti.ee
- CV Online'i kodulehekülg www.cv.ee
- Eesti Tarbijakaitseameti kodulehekülg www.tka.riik.ee
- Palga ja maksude kalkulaator <http://palk.crew.ee>
- Maksu- ja Tolliameti kodulehekülg www.emta.ee
- Ajakirjanduses ilmuvad majandusteemalised artiklid.

Lõiming: inimeseõpetus: enda ja kui ettevõtja isikuomaduste analüüs; eesti keel: ajalehe info analüüs CV koostamine, motivatsioonikiri; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel, ajalugu: palgatöötajad, ühiskonnaõpetus – tööturg, tööhõivepoliitika, tarbija, töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed; geograafia –ettevõtted, tööealine rahvastik. Matemaatika: protsentarvutused

läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet., tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng ning kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.

IV teema Raha ja finantsmajandus (10 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Teema käsitlemisel õpitakse tundma, milleks raha ühiskonnas kasutatakse ja kuidas rahahulk jaguneb. Saadakse teadmisi ja arutletakse kommertspankade ja keskpanga rollist raharingluses, kindlustuse olemust ja ülesandeid majanduses. Tekib arusaam inflatsiooni ja deflatsiooni põhjustest ning nende tagajärgedest. Õpilane oskab analüüsida tarbijahinnaindeksi kujunemist ja selle muutusi seoses hindade ja palkade muutumisega. Oluline on, et tekiks arusaamine tähtsamatest väärtpaberitest, väärtpaberituru tegevusest ja tähtsustest riigi majanduses.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ajalugu: panganduse teke (7. klass, 10.klass)

Ühiskonnaõpetus: raha, funktsioonid ja vormid (9.klass)

Matemaatika: liht- ja liitintress;

Õppesisu: Raha funktsioonid. Finantsvahendus. Pangandussüsteem, keskpank ja kommertspankad, nende ülesanded ja roll raharingluses, pakutavad teenused. Hoiustamine ja laenamine, riskid. Eesti rahasüsteem, valuutakomitee ja rahanduspoliitika. Euro ja selle kasutamine Euroopas. Kindlustus ja kindlustuse pakutavad teenused. Väärtpaberid: võlakirjade ja aktsiate olemus ning erinevus. Väärtpaberiturg ja selle mõju majandusele. Inflatsioon, deflatsioon. Tarbijahinnaindeks..

Põhimõisted: raha, finantsvahendus, keskpank, kommertspank, hoiustamine, laenamine, riskid,

kindlustus, valuutakomitee, rahanduspoliitika, väärtpaberid, inflatsioon, deflatsioon, tarbijahinnaindeks.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- Õppemängud
- interaktiivsed investeerimismängud
- hoiustamise ja laenamise ülesanded

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Eesti finantssüsteemi õpetamisel on soovitatav kasutada Eesti Panga ja kommertsbankade kodulehtedel olevaid materjale ning külastada pangakontoreid ja Eesti Panga muuseumi. Tarbijahinnaindeksi kujunemise ja muutumise analüüsiks on otstarbekas kasutada Statistikaameti kodulehe materjale. Väärtpaberituru ja väärtpaberite õpetamisel on soovitatav õpilastel osaleda interaktiivsetes investeerimismängudes, Võimalusel kutsuda tundidesse vastava valdkonna spetsialiste. Selgitada erinevate laenude (SMS laen <http://kiirlaen.info/>) ja hoiuste võimalusi ning ohtusid.

Kommertsbanka külastus

Pangaesindaja tunnikülastus

Rollimängud (kuidas saada pangast laenu)

Õpitulemused:

- tunneb Eesti rahasüsteemi iseärasusi ja arutleb Eesti rahanduspoliitika üle;
- analüüsib kommertsbankade rolli maksete teostajana ja vahendajana raharingluses, hoiuste ja laenude tähtsust bankade bilansis;
- teab keskpanga ülesandeid raharingluse korraldajana, valuutareservi hoidjana, järelevalve teostajana kommertsbankade üle;
- tunneb kindlustuse olemust ja kindlustuse pakutavaid teenuseid;
- teab inflatsiooni ja deflatsiooni põhjusi ning arutleb nende tagajärgede üle;
- analüüsib tarbijahinnaindeksi kujunemist ja selle muutusi seoses hindade ja palkade muutumisega;
- tunneb tähtsamate väärtpaberite – võlakirjade ja aktsiate olemust ning erinevust, selgitab väärtpaberituru tegevust ja tähtsust riigi majanduses.

Õppevahendid:

- Majandusõpik. Junior Achievementi Arengufond, 2005, 2011.
- Ülesandekogu. I, Ülesandekogu. II, Ülesandekogu. III. Junior Achievementi Arengufond, 2008, 2009.
- Arrak, A, jt. Majanduse ABC. Kirjastus Audentes ja Avatar. 2002.
- Arrak, A. Eesti majandus. Lõimumine Euroopa ja globaalses kontekstis. Õpik keskkoolile.

Avatar, 2008.

- Eesti majandus. Lõimumine Euroopa ja globaalses kontekstis. Avatari kodulehekülg www.avatar.ee/eestimajandus/
- Riigiportaal eesti.ee kodulehekülg www.eesti.ee
- Eesti Panga kodulehekülg www.eestipank.info ja DVD Eesti Pank.
- Eesti Panga tarbijaveeb www.minuraha.ee
- Eesti Statistikaameti kodulehekülg www.stat.ee
- Tark Investor OÜ kodulehekülg www.tarkinvestor.ee
- Finantsaabits.
- Erinevate kommertspankade ja kindlustusseltside koduleheküljed.
- Ajakirjanduses ilmuvad majandusteemalised artiklid.

Lõiming: matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, intresside, dividendide ja tarbijaindeksi arvutamine; liht- ja liitprotsendiline muutumine; eesti keel: ajalehe info analüüs; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.; ühiskonnaõpetus – inflatsioon, deflatsioon, valuutakomitee reeglid keskpangale, fiskaalpoliitika.; geograafia – finantsvahendust pakkuvad ettevõtted, nende paiknemine; ajalugu - Eesti marga kasutuselevõtt ja selle tagamine; krooni kasutuselevõtt; 1933. aastal Eesti krooni devalveerimise lugu. Vene rubla tulek ja vahetuskurss 1940.aastal, 1992 rahareform.

läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

V teema Valitsuse osa majanduses (6 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Teema käsitlemisel analüüsitakse valitsuse rolli majandusringluses ja arutletakse valitsuse majanduspoliitika üle. Oluline on kohaliku omavalitsuse rolli ja tähtsuse käsitlemine.

Analüüsitakse erinevaid maksusüsteeme ja hinnatakse nende eeliseid ja puudusi. Otseid ja kaudseid makse analüüsida Eesti näitel. Majanduse tsüklite õpetamisel tuua paralleele ajaloos toimunud majandusperioodide ja tänapäeva vahel. Analüüsitakse töötuse probleemi Eesti näidetel.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus: Eelarve, maksud. Valitsuse ja kohaliku omavalitsuse tegevus. Tööturg.

Ajalugu: majanduskriis (suur depressioon)

Geograafia: maakondade ja valdade kaart, Eesti tööjõud

Matemaatika: protsentarvutused

Õppesisu: Valitsuse roll majanduses. Majandusringlus. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud.

Eesti riigi eelarve. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otse- ja kaudsed maksud Eestis. Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Eesti maksupoliitika. Majanduse tsüklilisus.

Põhimõisted: Riigieelarve (tulu- ja kulupõhine eelarve), maksusüsteemid, otse- ja kaudsed maksud, fiskaal- ja monetaarpoliitika, majanduse tsüklilisus, maksebilanss.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Praktilised tööd:

Riigieelarve ülesanne

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Soovitav on majanduspoliitika õpetamisel kasutada rollimänge. Riigi- ja kohaliku eelarve õpetamisel on võimalik kasutada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehekülge (www.mkm.ee).

Analüüsitakse erinevaid maksusüsteeme ja hinnatakse nende eeliseid ja puudusi. Otse- ja kaudseid makse analüüsida Eesti näitel. Majanduse tsüklite õpetamisel tuua paralleelse ajaloos toimunud majandusperioodide ja tänapäeva vahel. Analüüsitakse töötuse probleemi Eesti näidetel.

- valitsuse rolli majandusringluses
- kohaliku omavalitsuse eelarve käsitlemisel kasutada omavalitsuse töötajate või volikogu liikmete abi.
- kohaliku omavalitsuse või riigikogu külastamine (volikogu või riigikogu istung)
- turuplats
- volikogu rollimäng

Õpitulemused:

- toob näiteid valitsuse poolt pakutavate hüvede kohta;
- tunneb valitsuse reguleerivat ja suunavat rolli majandusringluses ja hüvede ümberjagamisel;
- analüüsib valitsuse majanduspoliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse, sotsiaalse turvalisuse tagamisel;
- arutleb riigi eelarve moodustamise, maksupoliitika ja tulude ümberjaotamise üle;

Õppevahendid:

- Majandusõpik. Junior Achievementi Arengufond, 2005, 2011.
- Ülesandekogu. III, Junior Achievementi Arengufond, 2009.
- Arrak, A, jt. Majanduse ABC. Kirjastus Audentes ja Avatar. 2002.
- Arrak, A. Eesti majandus. Lõimumine Euroopa ja globaalses kontekstis. Õpik keskkoolile. Avatar, 2008.
- Eesti majandus. Lõimumine Euroopa ja globaalses kontekstis. Avatari kodulehekülge www.avatar.ee/eestimajandus/

- Riigiportaal eesti.ee kodulehekülg www.eesti.ee
- Eesti Panga kodulehekülg www.eestipank.info
- Eesti Statistikaameti kodulehekülg www.stat.ee
- Tark Investor OÜ kodulehekülg www.tarkinvestor.ee
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehekülg www.mkm.ee
- Eesti töötukassa kodulehekülg www.tta.ee
- Ajakirjanduses ilmuvad majandusteemalised artiklid.

Lõiming: matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine ja koostamine, tulu ja kulu arvutamine eelarve koostamisel; eesti keel: ajalehe info analüüs; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel; ühiskonnaõpetus – subsiidium, regionaalpoliitika, otsesed ja kaudsed maksud, fiskaal- ja monetaarpoliitika;

läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

2. kursus Ettevõtlusõpetus (35 tundi)

I teema Ettevõtlus (5 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Ettevõtluse osas tutvuvad õpilased ettevõtete põhitüüpidega ja analüüsivad ettevõtluse rolli turumajanduses ning ettevõtlust kui karjäärivalikut- võimalikku elamisviisi; õpivad väärtustama pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust iga elukutse puhul ja oma karjääri planeerimisel, arendama suhtlemis- ja juhtimisoskusi, tegema koostööd ja väärtustama ärietika põhimõtteid;

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus: majandussüsteemid. Inimeseõpetus: erinevates rollides käitumine, suhtlemine. Eesti keel: ametikirjade ja motivatsioonikirjade koostamine, CV.

Õppesisu: Ettevõtlus. Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, kasum. Ettevõtjate strateegiad. Ettevõtte organisatsioonilised vormid. FIE, osaühing, aktsiaselts. Ettevõtja karjäär. Äriseadustik.

Põhimõisted: ettevõtlus, ettevõtlikkus, ettevõtja, kasum, kahjum, FIE, osaühing, aktsiaselts, sotsiaalne ettevõtlus, MTÜ, sihtasutus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Praktilised ülesanded:

- CV koostamine
- Õpilasfirma loomine
- kodukoha ettevõtete kaardi koostamine

Virtuaalsete simulatsioonimängud:

- TITANI kodulehekül <http://titan.ja.org>
- PIZZERIA kodulehekül <http://www.pizzeria.ee>

Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:

- ettevõtja infovärv Aktiva kodulehekül www.aktiva.ee
- CV Online'i kodulehekül www.cv.ee

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Õpilastel on soovitatav hinnata oma hoiakuid ettevõtjaks saamise suhtes ja ettevõtlikkust, kasutades erinevaid küsimustikke ja materjale. Tutvutakse ettevõtte organisatsiooniliste vormidega ja võrreldakse rühmatöö käigus nende eeliseid ja puuduseid. Analüüsitakse ettevõtlusprobleeme käsitlevaid päevakajalisi ajaleheartikleid

Kutsuda tundi ettevõtjaid oma kogemusi tutvustama.

Võimalusel teha õppekäike ettevõtetesse.

Töövarjupäev.

Ettevõtluskogumik E-motion CD ja kodulehekülg <http://e-motion.aiesec.ee>

Videod: Sissejuhatus ettevõtlusse (J. Parts, A. Arrak) Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehekülg www.mkm.ee

Õpitulemused:

- teab ettevõtja kohustusi, riske ja tasusid;
- analüüsib ettevõtte põhilisi kohustusi oma töötajate, klientide, aktsionäride ja kohaliku ühiskonna ees;
- mõistab ettevõtlust kui elatise teenimise võimalust.

Õppevahendid:

- CV Online'i materjalid (www.cv.ee)
- TITANI kodulehekülg <http://titan.ja.org>
- PIZZERIA kodulehekülg <http://www.pizzeria.ee>
- Kodanikeühenduste liidu EMSL kodulehekülg <http://www.ngo.ee/>
- Ajakirjanduses ilmuvad temaatilised artiklid.
- Innove kodulehel olevad materjalid (Ettevõtluse alused. Ideest eduka ettevõtjani. Mis toimub ettevõttes? Ettevõtte hindamine ja arendamine.)

<http://www.innove.ee/arendusprojektid/ettevotlusope/oppematerjalid>

Lõiming: psühholoogia: enda kui ettevõtja isikuomaduste analüüs; eesti keel: ajalehe info analüüs, CV koostamine, motivatsioonikiri; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel. Ühiskonnaõpetus: ettevõtlusvormid

läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus.

II teema Ettevõtte alustamine (10 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Ettevõtte alustamiseks õpivad õpilased äriplaani koostamist, analüüsivad oma äriideed SWOT meetodil, saavad aru investeerimise põhimõtetest ja selgitavad tootlikkuse, mastaabisäästu ja masstootmise tähtsust ettevõtte edukaks toimimiseks, hindavad kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia ja ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus: Tööjõud ja tööhõive. Geograafia: Tööjõud, säästlik eluviis.

Õppesisu: Oma ettevõttega alustamine. Äriidee, äriplan. Toode ja teenus. Algkapital,

investeering. Väärtpaberid. Tootlikkus, kvaliteet. Püsi- ja muutuvkulud. Kaasaegse tehnoloogia, ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise mõju tootlikkusele.

Põhimõisted: äriidee, äriplaan, algkapital, investeering, väärtpaberid, tootlikkus, püsi- ja muutuvkulud.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Praktilised ülesanded:

Õpilasfirma äriidee SWOT ja äriplaani koostamine (arvestada, et õpilasfirma tegevuseks kulub vähemalt 6 nädalat).

Õpilasfirma põhikirja koostamine ja registreerimine sihtasutuses Junior Achievement Eesti

Turu-uuring, müügiprognoosi koostamine

Virtuaalsete simulatsioonimängud:

- TITANI kodulehekül <http://titan.ja.org>
- PIZZERIA kodulehekül <http://www.pizzeria.ee>

Ettevõtjalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:

- Ettevõtja infovärv Aktiva kodulehekül www.aktiva.ee
- Ettevõtlikogumik E-motion CD ja kodulehekül <http://e-motion.aiesec.ee>

Tark Investor OÜ kodulehekül www.tarkinvestor.ee

Eesti Kvaliteediühingu kodulehekül www.eaq.ee

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse kodulehekül www.eas.ee

Riigiportaal <http://www.rik.ee/>

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Kasutatakse erinevaid ajurünnaku meetodeid äriidee leidmiseks (ideede genereerimine, välistamine jne). Tutvutakse äriplaani struktuuriga. Uuritakse ja analüüsitakse ettevõtte algkapitali ja finantseerimise allikaid. Toetused alustavale ettevõtjale. Õpitakse tootmisega seotud põhimõisteid ja tootlikkust mõjutavaid tegureid, tehakse praktilisi töid tootlikkuse, püsi- ja muutuvkulude arvutamiseks ja analüüsimiseks. Kaasaegse tehnoloogia, ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise mõju tootlikkusele on soovitatav tutvustada kvaliteedijuhtimissüsteemi kaudu. Kutsuda tundi ettevõtjaid oma kogemusi tutvustama. Võimalusel teha õppekäike tootmisettevõtetesse.

Rühmatöö: Äriidee hindamine erinevate meetoditega (näiteks SWOT analüüs jms).

Lihtsa äriplaani koostamine.

Õpilasfirma arendamine (toote, teenuse omahinna, algkapitali vajaduse ja sihtrühma määramine).

Õpitulemused:

oskab koostada lihtsamat äriplaani oma äriidee teostamiseks.

Õppevahendid:

- Ettevõtja infovõrk Aktiva kodulehekülg www.aktiva.ee
- Ettevõtluskogumik E-motion CD ja kodulehekülg <http://e-motion.aiesec.ee>
- Eesti Kvaliteediühingu kodulehekülg www.eaq.ee
- Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse kodulehekülg www.eas.ee
- Innove kodulehel trükised (Ettevõtluse alused. Ideest eduka ettevõtjani. Mis toimub ettevõttes? Ettevõtte hindamine ja arendamine.)
- <http://www.innove.ee/arendusprojektid/ettevotlusope/oppematerjalid>
- Ajakirjanduses ilmuvad temaatilised artiklid.

Lõiming: matemaatika: algkapitali ja toote hinna määramine; eesti keel: ajalehe info analüüs, ÕF põhikirja koostamine võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.

läbivad teemad: : elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus.

III teema Ettevõtte raamatupidamine (5 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Ettevõtte raamatupidamise põhimõtete mõistmiseks õpivad tundma ettevõtte kulude ja tulude seoseid, ettevõtte kohustusi riigi ja töötajate ees, tööseadusandlust, arvutavad bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus: Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed. Tööleping. Perekonna ja isiklik eelarve. Matemaatika: protsentarvutused

Õppesisu: Ettevõtte raamatupidamine. Bilanss. Kasumiaruanne. Aktiva, passiva, kasum, kahjum, kulum. Põhivara, käibevara, kohustused. Üksikisiku ja ettevõtte tulumaks, sotsiaalmaks, käibemaks, töötuskindlustusmaks. Dividendide maksustamine ja reinvesteering

Põhimõisted: Maksud, kasum, kahjum, dividend, eelarve, bilanss, aktiva, passiva, põhivara, käibevara, kulum, omakapital, müügitulu, käive, likviidsus, reinvesteering

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Praktilised ülesanded.

- Õpilafirma eelarve
- Õpilafirma raamatupidamine
- Raamatupidamisülesanded.
- Tasuvusanalüüs
- Ülesanded ettevõtte maksude kohta

<ul style="list-style-type: none"> • Virtuaalsete simulatsioonimängud: a) TITANi kodulehekülj http://titan.ja.org <p>Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtja infovärv Aktiva kodulehekülj www.aktiva.ee • Ettevõtluskogumik E-motion CD ja kodulehekülj http://e-motion.aiesec.ee • Tark Investor OÜ kodulehekülj www.tarkinvestor.ee • Innove kodulehel olevad materjalid (Ettevõtluse alused. Ideest eduka ettevõtjani. Mis toimub ettevõttes? Ettevõtte hindamine ja arendamine.) • http://www.innove.ee/arendusprojektid/ettevotlusope/oppematerjalid • www.raamatupidaja.ee
<p>Õppetegevus ja metoodilised soovitusused:</p> <p>Praktiliste ülesannete lahendamise kaudu õpitakse ettevõtte raamatupidamist. Õpilasfirma raamatupidamise arvestus. Dividendide arvutusülesanded. Tuua välja tekkepõhise ja kassapõhise raamatupidamise erinevused. Tasuvusanalüüs</p>
<p>Õpitulemused:</p> <p>tunneb raamatupidamise aluseid ja oskab pidada lihtsat majandusarvestust, teeb vahet püsi- ja muutuvkulude vahel.</p> <p>oskab lugeda bilanssi ja kasumiaruannet</p>
<p>Õppevahendid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • TITANi kodulehekülj http://titan.ja.org • Ettevõtja infovärv Aktiva kodulehekülj www.aktiva.ee • Ettevõtluskogumik E-motion CD ja kodulehekülj http://e-motion.aiesec.ee • Tark Investor OÜ kodulehekülj www.tarkinvestor.ee • Innove kodulehel olevad materjalid (Ettevõtluse alused. Ideest eduka ettevõtjani. Mis toimub ettevõttes? Ettevõtte hindamine ja arendamine.) • http://www.innove.ee/arendusprojektid/ettevotlusope/oppematerjalid • Raamatupidamise tarkused. www.raamatupidaja.ee • Riigiteataja.ee
<p>Lõiming: matemaatika: ettevõtte raamatupidamise arvestus, eelarve ja bilansi koostamine; eesti keel: raamatupidamisterminite õigekiri; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.</p> <p>läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.</p>

IV teema Juhtimine. (2 tundi)

<p>Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:</p> <p>Juhtimisoskuste arendamiseks hindavad õpilased pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust oma karjääri planeerimisel, arendavad suhtlemis- ja juhtimisoskusi koostöö tegemisel ja väärtustavad ärieetika põhimõtteid</p>
<p>Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:</p> <p>Inimeseõpetus: Erinevates rollides käitumine, suhtlemine.</p>
<p>Õppesisu: Juhtimine. Eesmärkide püstitamine, planeerimine. Meeskonnatöö, tööjaotus, motiveerimine, kontrollimine, koolitamine. Ajakasutus.</p>
<p>Põhimõisted: karjäär, planeerimine, motiveerimine, ärieetika, juhtimisstrateegiad</p>
<p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praktilised ülesanded- aja planeerimine ja töögraafiku koostamine • Juhtimisoskuse hindamine testi abil • Juhtimisalase info leidmine erinevatest andmebaasidest.
<p>Õppetegevus ja metoodilised soovitused:</p> <p>Erinevaid tehnikaid kasutades lahendatakse juhtumipõhiseid probleemülesandeid. Kutsuda tundi ettevõtjaid oma kogemusi tutvustama.</p> <p>Juhtimis- ja meeskonna mängud (rollimäng „Tööle kandideerimine“)</p> <p>Kohaliku volikogu rollimäng</p> <p>Veebilehe www.juhtimine.ee videotes räägivad ettevõtete juhid oma kogemustest.</p> <p>Mainori videoloengud www.mk.ee</p> <p>TÜ Eetikakeskuse eetikaveeb www.eetika.ee</p>
<p>Õpitulemused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab juhi peamisi ülesandeid meeskonna liidrina; • oskab kasutada erinevaid tehnikaid juhtimisprobleemidele lahenduste pakkumisel.
<p>Õppevahendid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veebilehe www.juhtimine.ee videotes räägivad ettevõtete juhid oma kogemustest. • Mainori videoloengud www.mk.ee • TÜ Eetikakeskuse eetikaveeb www.eetika.ee. • Meeskonna ülesanded. Räägel. K. (2004) Tants ümber tööposti. Pegasus. • Innove kodulehel olevad materjalid (Ideest eduka ettevõtjani). • http://www.innove.ee/arendusprojektid/ettevotlusope/oppematerjalid

- Robert T. Kiyosaki ja Sharon L. Lechter. (2005) Rikas isa, vaene isa. Sinisukk.

Lõiming: inimeseõpetus: isiksuse omadused, võimed; eesti keel: avalik esinemine ja sõnavara kasutus; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.

läbivad teemad: : elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

V teema Tööjõud (4 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Õpilased tutvuvad tööseadusandlusega, et tunda töötaja ja tööandja õigusi ja kohustusi, teavad palga kujunemise ja arvutamise aluseid, arvutavad bruto ja netopalka ja ettevõtte palgakulusid

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus: Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Töötasu ja sellega seotud maksud ja maksed. Tööleping. Ajalugu: palgatöölise klassi kujunemine. Eesti keel: ametikirjade ja motivatsioonikirjade koostamine, CV. Geograafia: Aktiivne ja mitteaktiivne rahvastik, tööjõud, säästlik eluviis. Matemaatika: protsentarvutused

Õppesisu: Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Tööpuudus. Töötasud. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Tööseadusandlus.

Põhimõisted: tööandja, töövõtja, tööleping, töövõtuleping, tööhõive, brutopalk, netopalk, töötü, koondamine, vallandamine

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Motivatsioonikirja koostamine

Praktilised ülesanded. Palga ja ettevõtte palgafondi arvutamine <http://palk.crew.ee>

Töötasualase info leidmine erinevatest andmebaasidest

Ettevõtte ja üksikisiku töötasuga seotud maksumäärade selgitamine www.fin.ee

Õppetegevus ja meetodilised soovitusused

Soovitav on lahendada töötasude ja maksudega seotud ülesandeid. Õpitakse kirjutama elulookirjeldust ja töökohataotlust, kasutades CV Online'i materjale (www.cv.ee). Töötaja, juhi ja alluva rollide mõistmiseks kasutada rollimänge. Tutvutakse tööseadusandluse ja tarbijakaitsega. Kutsuda tundi ettevõtjaid oma kogemusi tutvustama või tööhõive spetsialiste tööturu ja töötukassa võimalustest ja töötute ümberõppeks ja ettevõtjana alustamiseks. Töövestlusel käitumise hea tava.

Rollimäng „Töövestlus“

- ettevõtjale vajalikud seadused www.rmp.ee, www.fin.ee
- tööhõive ja sotsiaalsete tagatiste teemad sotsiaalministeeriumi kodulehele www.sm.ee

Õpitulemused:

- tunneb tööseadusandlust ja oskab valida või leida tööd;
- oskab arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule
- oskab hinnata enda võimeid ja vastutust töötades ühel ametikohal õpilasfirmas;
- oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust.
- orienteerub tööseadusandluses

Õppevahendid:

Palga ja ettevõtte palgafondi arvutamine <http://palk.crew.ee>

ettevõtjale vajalikud seadused www.rmp.ee, www.fin.ee

sotsiaalministeeriumi kodulehele www.sm.ee

Lõiming: matemaatika: bruto- ja netopalka ning tööandja tööjõukulude arvutamine; eesti keel: elulookirjelduse (CV koostamine) ja töökohataotluse kirjutamine; võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.

läbivad teemad: : elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

VI teema Konkurents ettevõtluses (2 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Konkurentsi teemaga selgitatakse tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, analüüsitakse kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia mõju tootlikkusele ja ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise tähtsust ja otsest seost tootlikkusega

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Geograafia: Tehnoloogiate areng, keskkonnasäästlik tootmine.

Õppesisu: Konkurents ettevõtluses. Konkurentsi vormid. Konkurentsi positiivne ja negatiivne mõju tootmisele ja tarbijale. Konkurents ja keskkond. Litsents, patent, kasulik mudel, tööstusdisaini lahend ja autoriõigus.

Põhimõisted: konkurents, täielik konkurents, monopolistlik konkurents, oligopol, monopol, innovatsioon, litsents, patent, kasulik mudel, autoriõigus. Kõlvatu konkurents, kartellikokkulepe, dumping

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- Praktilised ülesanded- analüüsida meedia ja reklaami mõju konkurentsile
- Virtuaalsete simulatsioonimängud: Titan, Pizzeria
- Ettevõtete konkurentsi näidete leidmine ja võrdlemine Interneti vahendusel

<ul style="list-style-type: none"> • Õpilasfirma
<p>Õppetegevus ja metoodilised soovitused:</p> <p>Tutvustatakse konkurentsi vorme ja analüüsitakse erinevad turustruktuuride mõju ettevõtete omavahelises konkrentsis. Võrreldakse intellektuaalse omandi kaitse võimalusi (litsents, patent, kasulik mudel, tööstusdisaini lahend ja autoriõigus jne).</p> <p>Kasutada meediareklaame ettevõtete konkurentsi võrdlemiseks;</p> <p>Tootlikkuse, mastaabisäästu ja masstootmise selgitamiseks simulatsioon: Pizzavabrik, raamatu voltimine, kaardivabrik;</p> <p>Kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia vajalikkust selgitada õppekäigul tootmisettevõttesse</p> <p>Ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise otsust mõju tootlikkusele selgitamiseks.</p> <p>Kohaliku volikogu simulatsioon, Metsajärve probleemülesanne, Kaevuri dilemma</p>
<p>Õpitulemused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb konkurentsiliike, konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid. • oskab hinnata konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid, seostada reaalse eluga; • väärtustab kvalifitseeritud töösusi ja haridust; • käitub keskkonnateadlikult
<p>Õppevahendid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurentsiseadus. https://www.riigiteataja.ee/akt/782641 • Eesti Patendiamet: http://www.epa.ee/ • Eesti Konkurentsiamet: http://www.konkurentsiamet.ee/ • Innovatsiooni teejuht
<p>Lõiming: matemaatika: tootlikkuse, mastaabisäästu arvutamine ja graafikute koostamine;</p> <ul style="list-style-type: none"> • eesti keel: meediareklaamide ja artiklite analüüs; geograafia: keskkonna säästmise, ühiskonnaõpetus: konkrents • võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel. • läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

VII teema Turundus (5 tundi)

<p>Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:</p> <p>Turunduse kaudu õpitakse, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, õpitakse tundma oma õigusi ja vastutust tarbijana, säästlikku tarbimist; mõistma reklaami eesmärke, selle positiivseid ja</p>
--

negatiivseid mõjusid.
Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse: Inimeseõpetus: meedia mõju. Ühiskonnaõpetus: Tarbimine, tarbijana käitumine.
Õppesisu: Turundus. Põhiülesanded. Toode, hind. Hinnakujundus. Müügistrateegiad. Turundussuhtlus ja müügikoht. Reklaam, reklaami koostamine. Ostja ja müüja rollid.
Põhimõisted: turundus, turustus, müügistrateegia, reklaam, turu segmenteerimine, toote eluiga
Praktilised tööd ja IKT rakendamine: Praktilised ülesanded. Kaupluste müügitoetuse ja –tegevuste, kampaaniate võrdlemine Reklaamianalüüs Virtuaalsete simulatsioonimängud: Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest: Õpilasfirma
Õppetegevus ja metoodilised soovitused: Õpilased viivad läbi turu-uuringu ja analüüsivad oma toote/teenuse sihtrühma. Soovitav on koostada turundusplaan lähtudes tootest, hinnast, turundussuhtlusest ja müügikohast. Võimalusel praktiseeritakse omandatud teadmisi müügistrateegiast. Praktilise tegevusena analüüsitakse tuntud reklaame ja koostatakse oma tootele/teenusele reklaam. Läbi rollimängude harjutatakse müügitegevust. Tarbijakäitumine – rollimängud toote ja teenuse reklaamiagent, müüja, ostja Sihtturundus ja positsioneerimine Brändid ja kaubamärgid Antireklaam ja reklaami eetika. Turu- uuring küsitlusena face to face kaubakeskustes, koolis, tänaval. JA reklaamivõistluse reklaamide vaatamine, analüüs Osavõtt Junior Achievementi reklaamivõistlusest
Õpitulemused: <ul style="list-style-type: none"> • oskab püstitada tootmise ja müügi eesmärgid; • tunneb turunduse mõistet, rolli ettevõtte tegevuses; • oskab hinnata ja võrrelda turustruktuure ja strateegiaid, teha reklaami ja müüa tooteid. • oskab analüüsida reklaame • oskab koostada erinevale sihtrühmale turundusplaane

Õppevahendid:

- Ann Vihalem. (2008) Turunduse alused. Külim.
- Erinevad reklaamkanalid
- Lasn, K. (2005). Kultuuritõkestus. Tallinn: Tänapäev
- Kotler, P. (2007) Kotleri turundus. Tallinn: Pegasus.
- Ghauri, P., Gronhaug, K. (2004) Äriuuringute meetodid. Tallinn: Külim.
- Maailma brändid: <http://www.interbrand.com/en/Default.aspx>
- Videod Internetist, You Tube'st, Kuldmuna auhinnatud reklaamid: <http://eral.vertical.ee/>

Lõiming: matemaatika: statistika põhimõisted

- eesti keel: funktsionaalne lugemine; ajalehe info analüüs, arutlusoskuse kujundamine; geograafia- maailma brändid; kunstiõpetus - reklaami koostamine, kujundamine; informaatika- reklaami kujundamine arvutigraafika abil, andmetöötlus
- võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel,.
- läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.

VIII teema Ärieetika (2 tundi)

Õpetamise eesmärgid ja teema olulisus:

Õpitakse mõistma ärieetika olulisust, ausa konkurentsi toimimist, vastutust nii töötajate kui ühiskonna eest. Säästlikkuse ja eetika olulisus.

Eelnevalt õpitu, millele õppeprotsessis toetutakse:

Ühiskonnaõpetus- eetika ja moraali korrupsiooni mõiste(9.klass)

Geograafia- keskkonnahoid, Ajalugu- varimajandus

Õppesisu: Ärieetika. Vastutus tarbija ja ühiskonna ees, ettevõtte omanike ning töötajate ees. Sotsiaalne ettevõtlus. Eetika olemus ja moraal. Töösuhted ja töövaidlus. Kutse-eetika ja ametialane käitumine. Illegaalne äri (korrupsioon, inimkaubandus, kõlvatu konkurents jne.)

Põhimõisted: eetika, ärieetika, moraal, sotsiaalne ettevõtlus, korrupsioon, ärisaladus, varaline vastutus, töövaidlus, varimajandus (must turg), ümbrikupalk

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Praktilised ülesanded.

- Meediaartiklite kriitiline analüüs

Ettevõtlusalase info leidmine erinevatest andmebaasidest:

- Maailmakooli maailmahariduse portaal www.maailmakool.ee
- TÜ Eetikakeskuse eetikaveeb www.eetika.ee

Õppetegevus ja metoodilised soovitused:

Ärieetika teema õpetamisel on soovitatav analüüsida näidisjuhtumeid ja viia läbi rühmatöid, näiteks Maailmakooli (www.maailmakool.ee) ja TÜ Eetikakeskuse (www.eetika.ee) materjalide põhjal.

Eetika mõiste selgitus.

Praktilised tegevused:

- Konkurentsiseadus
- Organisatsioonide eetikakoodeksid
- Juhtumid- kaasused
- Sotsiaalne ettevõtlus- Hea teo sihtasutusest pärit veeb: www.Sinanoored.ee
- Eksperdi kasutamine

Õpitulemused:

oskab tuua eetiliste äriotsuste näiteid, mis mõjutavad ühiskonda;

hindab seoseid väärtuste ja käitumiste vahel.

Õpilane oskab:

- analüüsida kriitiliselt ja argumenteeritult väärtusi ja kõlbelisi norme
- arutleda väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle ning faktiliselt põhjendada oma seisukohti
- ette näha, võimaluse korral vältida ja lahendada väärtuste ja kõlbeliste normidega seotud konfliktsituatsioone

Õppevahendid:

- Pojman, L. P. (2003) Eetika. Õiget ja väära avastamas. Tartu: Fontese Kirjastus.
- TÜ Eetikakeskuse <http://www.eetika.ee/arieetika>
- Maailmakooli materjalid www.maailmakool.ee
- Juhtimise koduleht. www.juhtimine.ee
- Meel, M. , (2003) Ärieetika. Sissejuhatus ärieetikasse. Tallinn:Külim.
- Kutse-eetika ja ametialane käitumine:
- http://ec.europa.eu/civil_service/admin/ethic/index_et.htm
- Töösuhted ja töövaidlus <http://www.ti.ee/index.php?page=111>
- Inimene ja õigus . Õpetaja käsiraamat.(2001) J. Tõnissoni Instituut.

- sotsiaalne ettevõtlus- Hea teo sihtasutusest pärit veeb: www.sinanoored.ee

Lõiming: filosoofia - eetika; ühiskonnaõpetus - moraal, eetika, korruptsioon; ajalugu – varimajandus võõrkeel: sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel.

läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, tehnoloogia ja innovatsioon, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, teabekeskond ja kultuuriline identiteet.